

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ, ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ ТА ТУРИЗМУ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ

Н.А. ЛЕБЕДЄВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для практичних робіт з дисципліни

«ЛІДЕРСТВО І ОРГАНІЗАЦІЙНА ПОВЕДІНКА»

Галузь знань	<u>І «Транспорт та послуги»</u>
Спеціальність	<u>І2 «Готельно-ресторанна справа та кейтеринг»</u>
Назва освітньої програми	<u>Готельно-ресторанна справа та кейтеринг</u>
Рівень вищої освіти	<u>другий (магістерський) рівень</u>

Одеса

2025

Методичні вказівки для практичних робіт з дисципліни «Лідерство і організаційна поведінка» для студентів, які навчаються за спеціальністю J2 «Готельно-ресторанна справа та кейтеринг», «магістр» денної та заочної форми навчання / Н.А. Лебедєва – Одеса: МГУ, 2025.

Укладач:

Н.А. Лебедєва, доцент кафедри менеджменту, кандидат технічних наук,
доцент

1. ВИМОГИ ДО РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ТА КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ

У процесі реалізації програми дисципліни «Лідерство і саморозвиток» формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру готельно-ресторанної справи.

Загальні компетентності

ЗК 3. Здатність до аналізу, оцінки, синтезу, генерування нових ідей.

ЗК 4. Здатність працювати в команді.

ЗК 5. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 6. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій, використовувати міждисциплінарні дослідження аналізу стану розвитку глобальних та локальних ринків готельних та ресторанних послуг для розв'язання складних задач розвитку готельного і ресторанного бізнесу

СК 2. Здатність систематизувати та синтезувати інформацію для врахування крос-культурних особливостей функціонування суб'єктів готельного та ресторанного бізнесу

СК 6. Здатність координувати та регулювати взаємовідносини з партнерами та споживачами.

Навчальна дисципліна «Лідерство і саморозвиток» забезпечує досягнення програмних результатів навчання (РН), передбачених освітньою програмою:

8. Ініціювати, розробляти та управляти проектами розвитку суб'єктів готельного та ресторанного бізнесу із врахуванням інформаційного, матеріального, фінансового та кадрового забезпечення.

11. Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань та створення нових технологій та видів послуг (продукції) в сфері готельно-ресторанного бізнесу та в ширших мультидисциплінарних контекстах.

12. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Знання: наведені в курсі матеріали спрямовані на отримання знань та практичних навичок щодо системи, методів та алгоритмів формування лідерських якостей, навичок організації виконання та контролю діяльності колективу, команди, групи, розробка та реалізація програм розвитку лідеру та колективу, групової динаміки. Основна увага при підборі навчального матеріалу приділялася законам групової динаміки, механізму мотиваційного управління, вибору стратегії і тактики соціально-психологічної дії на людей, етиці і психології ділового спілкування, суті, значенню і змісту праці керівника; змісту, структури, функцій лідерства та керівництва; термінології лідерства та організаційної поведінки; пояснювати базові концепції лідерства; ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію; знати цілі, завдання, функції та технології лідерства та керівництва.

Уміння: діагностувати індивідуально-типологічні особливості, самостійно вирішувати складні поведінкові завдання, проводити ретроспективний аналіз ряду наукових концепцій і теорій на ґрунті методологічного бачення механізмів виникнення відносин лідерства і керівництва у процесі взаємодії з послідовниками, що дозволить успішно й ефективно здійснювати професійну діяльність; застосовувати закони групової динаміки, механізми мотиваційного управління, вибору стратегії і тактики соціально-психологічної дії на людей, етики і психології ділового спілкування, суті, значення і змісту

праці керівника; уміння застосовувати механізм мотиваційного управління.

Навички: розробляти заходи з управління колективом з урахуванням впливу факторів зовнішнього середовища; застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати, реалізовувати цілі, завдання, функції та технології лідерства та організаційної поведінки.

ТЕМАТИКА ТА ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.

ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ ЛІДЕРСТВА

План

- 1.1. Відмінності між керівництвом та лідерством
- 1.2. Природа лідерства та його складники
- 1.3. Стилi лідерства
- 1.4. Розвиток лідерства
- 1.5. Формування системи лідерства

Основні питання для вивчення: Поняття лідерства, його суть та відмінність від традиційного поняття керівництва. Природа лідерства, виокремлюючи його ключові складові елементи - здатність впливати, мотивувати інших, формулювати чітке бачення та транслювати систему цінностей. Аналіз різноманітних стилів лідерства - від директивного авторитарного до демократичного та трансформаційного, розкриваючи сильні та слабкі сторони кожного підходу.

1. Виконати творче завдання:

1. Проведіть дискусію про відмінності між керівництвом та лідерством, наведіть приклади з практики.
2. Створіть презентацію, ілюструючи різні складники лідерства та їх важливість.
3. Підготуйте рольову гру, демонструючи різні стилі лідерства та їх вплив на команду.
4. Розробіть програму розвитку лідерських якостей для студентів.
5. Проаналізуйте лідерський стиль відомого історичного або сучасного лідера, визначте його сильні та слабкі сторони.
6. Запропонуйте стратегію формування ефективної системи лідерства в організації, враховуючи її культуру, цінності та цілі.

Рекомендована література:

1. Войтко С.В. Мельниченко А.А. Лідерство та антикризовий менеджмент: підручник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. 194 с.
2. Гурман, О. М. Лідерство у схемах і таблицях: навч. посіб. [признач. для студентів, аспірантів і викладачів / О. М. Гурман]. Львів: Марченко Т. В., 2024. - 239 с.
3. Лідерство та керівництво: психологічний дискурс: монографія / О. О. Нежинська; Мво соц. політики України, Ін-т підгот. кадрів держ. служби зайнятості України. - Херсон: Олді-плюс, 2024. - 263 с.
4. Лідерство та комунікації в організації: навчальний посібник / упорядники: Н. Я. Михаліцька, М. Р. Яцик. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 512 с.
5. Яценко О.М., Горбунов М.П. Формування лідерських якостей майбутніх менеджерів у процесі професійної підготовки : Монографія. Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків, 2018. 248 с.

6. Маковоз О.С., Яценко О.М., Горбунов М.П. Зміни вимог до лідерських якостей менеджерів на підприємствах України в умовах воєнного стану Вісник НТУ «ХП» (економічні науки). Зб. наук. пр. Х.: НТУ «ХП». 2023, № 1. С.68-72.
7. Маркіна І. А., Вороніна В. Л., Дмитренко І. А. Лідерство як феномен сучасного менеджменту. Економічний простір: Збірник наукових праць. 2020. № 159. С. 88-91. 178 с. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/9007>
8. Сучасні стратегії лідерства: міжнародний аспект: навч. посіб. / С. О. Федулова. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2023. 80 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2.

ТЕМА 2. КОРПОРАТИВНА ВЛАДА

План

- 2.1. Сутність влади в менеджменті
- 2.2. Лідерство як риса діяльності управлінської команди
- 2.3. Роль керівника в розвитку етичної культури та дотриманні етичних норм
- 2.4. Імідж як складник діяльності управлінської команди

Основні питання для вивчення: питання корпоративної влади та ролі управлінської команди в забезпеченні ефективного керівництва організацією. Сутність влади в контексті менеджменту, аналізуючи різні її джерела та форми прояву, такі як влада, заснована на посаді, експертних знаннях, харизмі чи винагородах. Вплив лідерства на мотивацію персоналу, формування корпоративної культури та досягнення стратегічних цілей організації. Важливості поєднання владних повноважень із лідерськими якостями керівного складу.

1. Виконати творче завдання:

1. Підготуйте кейс, що ілюструє вплив влади на прийняття управлінських рішень.
2. Створіть презентацію про роль лідерства в розвитку етичної культури організації.
3. Проведіть дискусію про важливість іміджу для ефективної діяльності управлінської команди.
4. Розробіть стратегію зміцнення влади та авторитету керівника в організації.
5. Проаналізуйте приклади конфліктів влади в організації та запропонуйте шляхи їх вирішення.
6. Підготуйте комплексний кейс, що демонструє взаємозв'язок між владою, лідерством, етикою та іміджем в управлінні організацією.

Рекомендована література:

1. Войтко С.В. Мельниченко А.А. Лідерство та антикризовий менеджмент: підручник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. 194 с.
2. Гурман, О. М. Лідерство у схемах і таблицях: навч. посіб. [признач. для студентів, аспірантів і викладачів / О. М. Гурман]. Львів: Марченко Т. В., 2024. - 239 с.
3. Лідерство та керівництво: психологічний дискурс: монографія / О. О. Нежинська; Мво соц. політики України, Ін-т підгот. кадрів держ. служби зайнятості України. - Херсон: Олді-плюс, 2024. - 263 с.
4. Лідерство та комунікації в організації: навчальний посібник / упорядники: Н. Я. Михаліцька, М. Р. Яцик. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 512 с.

5. Яценко О.М., Горбунов М.П. Формування лідерських якостей майбутніх менеджерів у процесі професійної підготовки : Монографія. Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків, 2018. 248 с.
6. Маковоз О.С., Яценко О.М., Горбунов М.П. Зміни вимог до лідерських якостей менеджерів на підприємствах України в умовах воєнного стану Вісник НТУ «ХПІ» (економічні науки). Зб. наук. пр. Х.: НТУ «ХПІ». 2023, № 1. С.68-72.
7. Маркіна І. А., Вороніна В. Л., Дмитренко І. А. Лідерство як феномен сучасного менеджменту. Економічний простір: Збірник наукових праць. 2020. № 159. С. 88-91. 178 с. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/9007>
8. Сучасні стратегії лідерства: міжнародний аспект: навч. посіб. / С. О. Федулова. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2023. 80 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3. **ТЕМА 3. ЗМІННІ ЛІДЕРСТВА**

План

- 3.1. Рівняння лідерства. Теорія особливостей лідерства
- 3.2. Теорія лідерської поведінки
- 3.3. Теорія випадкового (ситуативного) лідерства

Основні питання для вивчення: Різні теоретичні підходи до вивчення феномену лідерства та факторів, що його визначають. Рівняння лідерства та теорія особливостей лідерства, яка фокусується на індивідуальних якостях та рисах лідера. Теорія лідерської поведінки, що досліджує стилі та моделі поведінки ефективних лідерів. Теорія ситуативного лідерства, яка вивчає вплив різних ситуаційних факторів, таких як організаційне середовище, завдання та особливості послідовників, на вибір відповідного стилю лідерства.

1. Виконати творче завдання:

1. Розробіть презентацію, пояснюючи рівняння лідерства та теорію особливостей лідерства.
2. Підготуйте кейс, що ілюструє застосування теорії лідерської поведінки на практиці.
3. Проведіть дискусію про переваги та недоліки теорії ситуативного лідерства.
4. Створіть порівняльну таблицю різних теорій лідерства, вказуючи їх основні положення та обмеження.
5. Запропонуйте власну модель ефективного лідерства, інтегруючи різні теоретичні підходи.
6. Проаналізуйте приклад успішного або неуспішного лідерства, застосовуючи різні теоретичні концепції для пояснення результатів.

Рекомендована література:

1. Войтко С.В. Мельниченко А.А. Лідерство та антикризовий менеджмент: підручник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. 194 с.
2. Гурман, О. М. Лідерство у схемах і таблицях: навч. посіб. [признач. для студентів, аспірантів і викладачів / О. М. Гурман]. Львів: Марченко Т. В., 2024. - 239 с.
3. Лідерство та керівництво: психологічний дискурс: монографія / О. О. Нежинська; Мво соц. політики України, Ін-т підгот. кадрів держ. служби зайнятості України. - Херсон: Олді-плюс, 2024. - 263 с.

4. Лідерство та комунікації в організації: навчальний посібник / упорядники: Н. Я. Михаліцька, М. Р. Яцик. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 512 с.
5. Яценко О.М., Горбунов М.П. Формування лідерських якостей майбутніх менеджерів у процесі професійної підготовки : Монографія. Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків, 2018. 248 с.
6. Маковоз О.С., Яценко О.М., Горбунов М.П. Зміни вимог до лідерських якостей менеджерів на підприємствах України в умовах воєнного стану Вісник НТУ «ХПІ» (економічні науки). Зб. наук. пр. Х.: НТУ «ХПІ». 2023, № 1. С.68-72.
7. Маркіна І. А., Вороніна В. Л., Дмитренко І. А. Лідерство як феномен сучасного менеджменту. Економічний простір: Збірник наукових праць. 2020. № 159. С. 88-91. 178 с. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/9007>
8. Сучасні стратегії лідерства: міжнародний аспект: навч. посіб. / С. О. Федулова. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2023. 80 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4.

ТЕМА 4. ЛІДЕРСЬКА ЕТИКА

План

4.1 Коріння етики: світська та релігійна традиції. Розвиток моралі. Етика та юридичні питання

4.2 Значення цінностей. Репутація організації

4.3 Етичний клімат в організації. Організаційна етика

Основні питання для вивчення: Взаємозв'язок між особистісними характеристиками індивідів та їх роллю в організації. Дослідження різноманітних профілів особистості та як вони формуються під впливом таких факторів, як вік, культура та функціональні обов'язки. Аналіз вікового циклу розвитку особистості, який охоплює етапи підготовки, професійної кар'єри та періоду підтримки. Емпіричні дослідження особистісних профілів, зокрема менеджерів, з метою виявлення ключових рис та характеристик, необхідних для ефективного керівництва та прийняття рішень в організаційному контексті.

1. Виконати творче завдання:

1. Підготуйте презентацію, ілюструючи різні профілі особистості та їх залежність від віку, культури та функцій.
2. Створіть кейс, що демонструє взаємозв'язок між віковим циклом та кар'єрним розвитком у організації.
3. Проведіть дослідження особових профілів менеджерів у вашій організації або галузі.
4. Розробіть програму розвитку особистісних якостей для різних вікових груп працівників.
5. Проаналізуйте вплив культурних та гендерних факторів на формування профілів особистості в організації.
6. Запропонуйте стратегію узгодження особистісних профілів з організаційною культурою та цілями для підвищення ефективності роботи.

Рекомендована література:

1. Войтко С.В. Мельниченко А.А. Лідерство та антикризовий менеджмент: підручник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. 194 с.
2. Гурман, О. М. Лідерство у схемах і таблицях: навч. посіб. [признач. для студентів, аспірантів і викладачів / О. М. Гурман]. Львів: Марченко Т. В., 2024. - 239 с.

3. Лідерство та керівництво: психологічний дискурс: монографія / О. О. Нежинська; Мво соц. політики України, Ін-т підгот. кадрів держ. служби зайнятості України. - Херсон: Олді-плюс, 2024. - 263 с.
4. Лідерство та комунікації в організації: навчальний посібник / упорядники: Н. Я. Михаліцька, М. Р. Яцик. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 512 с.
5. Яценко О.М., Горбунов М.П. Формування лідерських якостей майбутніх менеджерів у процесі професійної підготовки : Монографія. Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків, 2018. 248 с.
6. Маковоз О.С., Яценко О.М., Горбунов М.П. Зміни вимог до лідерських якостей менеджерів на підприємствах України в умовах воєнного стану Вісник НТУ «ХПІ» (економічні науки). Зб. наук. пр. Х.: НТУ «ХПІ». 2023, № 1. С.68-72.
7. Маркіна І. А., Вороніна В. Л., Дмитренко І. А. Лідерство як феномен сучасного менеджменту. Економічний простір: Збірник наукових праць. 2020. № 159. С. 88-91. 178 с. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/9007>
8. Сучасні стратегії лідерства: міжнародний аспект: навч. посіб. / С. О. Федулова. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2023. 80 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5.

ТЕМА 5. ВЛАДА ЛІДЕРА

План

- 5.1. Лідер як служитель: доступність, спілкування, підтримка
- 5.2. Філософія партисипативного управління
- 5.3. Лідерство як засіб вдосконалення процесу управління

Основні питання для вивчення: Роль інформації як ключового чинника економічної діяльності організацій. Дослідження теоретичних основ вивчення комунікацій в організаціях, представлені працями видатних теоретиків менеджменту, таких як А. Файоль та Ч. Бернард. Типи комунікацій та основні елементи процесу комунікацій в організаційному контексті. Психологічні аспекти спілкування та фактори, що сприяють ефективним комунікаціям. Питання інформаційної структури організації, що охоплює потоки інформації, канали комунікацій, формальні та неформальні мережі передачі інформації всередині організації.

1. Виконати творче завдання:

7. Підготуйте презентацію, ілюструючи різні профілі особистості та їх залежність від віку, культури та функцій.
8. Створіть кейс, що демонструє взаємозв'язок між віковим циклом та кар'єрним розвитком у організації.
9. Проведіть дослідження особових профілів менеджерів у вашій організації або галузі.
10. Розробіть програму розвитку особистісних якостей для різних вікових груп працівників.
11. Проаналізуйте вплив культурних та гендерних факторів на формування профілів особистості в організації.
12. Запропонуйте стратегію узгодження особистісних профілів з організаційною культурою та цілями для підвищення ефективності роботи.

Рекомендована література:

1. Войтко С.В. Мельниченко А.А. Лідерство та антикризовий менеджмент: підручник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. 194 с.

2. Гурман, О. М. Лідерство у схемах і таблицях: навч. посіб. [признач. для студентів, аспірантів і викладачів / О. М. Гурман]. Львів: Марченко Т. В., 2024. - 239 с.
3. Лідерство та керівництво: психологічний дискурс: монографія / О. О. Нежинська; Мво соц. політики України, Ін-т підгот. кадрів держ. служби зайнятості України. - Херсон: Олді-плюс, 2024. - 263 с.
4. Лідерство та комунікації в організації: навчальний посібник / упорядники: Н. Я. Михаліцька, М. Р. Яцик. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 512 с.
5. Яценко О.М., Горбунов М.П. Формування лідерських якостей майбутніх менеджерів у процесі професійної підготовки : Монографія. Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків, 2018. 248 с.
6. Маковоз О.С., Яценко О.М., Горбунов М.П. Зміни вимог до лідерських якостей менеджерів на підприємствах України в умовах воєнного стану Вісник НТУ «ХП» (економічні науки). Зб. наук. пр. Х.: НТУ «ХП». 2023, № 1. С.68-72.
7. Маркіна І. А., Вороніна В. Л., Дмитренко І. А. Лідерство як феномен сучасного менеджменту. Економічний простір: Збірник наукових праць. 2020. № 159. С. 88-91. 178 с. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/9007>
8. Сучасні стратегії лідерства: міжнародний аспект: навч. посіб. / С. О. Федулова. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2023. 80 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6.

ТЕМА 6. ЕФЕКТИВНЕ ЛІДЕРСТВО

План

- 6.1. Мораль на роботі. Підвищення моралі працівників
- 6.2. Моральність на робочому місці та роль лідера
- 6.3. Корпоративна культура в системі управління персоналом підприємства
- 6.4. Мистецтво слухати. Важливість слухати для розвитку лідерських навичок

Основні питання для вивчення: теорії лідерства, їх основні положення, припущення та відмінності. Аналіз традиційної теорії, заснованої на рисах лідера, а також новітні концепції, теорія харизматичного, трансформаційного та автентичного лідерства. Стили керівництва та лідерства, такі як авторитарний, демократичний, ліберальний та інших, а також їх впливу на поведінку працівників і результати діяльності організації. Теорія функцій, що описує основні ролі та обов'язки лідера.

1. Виконати творче завдання:

1. Підготуйте презентацію про методи підвищення моралі працівників та роль лідера в цьому процесі.
2. Створіть кейс, що ілюструє важливість моральності на робочому місці та вплив лідера на формування етичної культури в організації.
3. Проведіть дискусію про взаємозв'язок між корпоративною культурою та системою управління персоналом на підприємстві.
4. Розробіть тренінг для розвитку навичок ефективного слухання для лідерів та менеджерів.
5. Запропонуйте стратегію формування корпоративної культури, що сприяє етичній поведінці та підвищенню моралі працівників.
6. Проаналізуйте приклади компаній з сильною корпоративною культурою та ефективним лідерством, визначте ключові фактори їх успіху.

Рекомендована література:

1. Войтко С.В. Мельниченко А.А. Лідерство та антикризовий менеджмент: підручник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. 194 с.
2. Гурман, О. М. Лідерство у схемах і таблицях: навч. посіб. [признач. для студентів, аспірантів і викладачів / О. М. Гурман]. Львів: Марченко Т. В., 2024. - 239 с.
3. Лідерство та керівництво: психологічний дискурс: монографія / О. О. Нежинська; Мво соц. політики України, Ін-т підгот. кадрів держ. служби зайнятості України. - Херсон: Олді-плюс, 2024. - 263 с.
4. Лідерство та комунікації в організації: навчальний посібник / упорядники: Н. Я. Михаліцька, М. Р. Яцик. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 512 с.
5. Яценко О.М., Горбунов М.П. Формування лідерських якостей майбутніх менеджерів у процесі професійної підготовки : Монографія. Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків, 2018. 248 с.
6. Маковоз О.С., Яценко О.М., Горбунов М.П. Зміни вимог до лідерських якостей менеджерів на підприємствах України в умовах воєнного стану Вісник НТУ «ХП» (економічні науки). Зб. наук. пр. Х.: НТУ «ХП». 2023, № 1. С.68-72.
7. Маркіна І. А., Вороніна В. Л., Дмитренко І. А. Лідерство як феномен сучасного менеджменту. Економічний простір: Збірник наукових праць. 2020. № 159. С. 88-91. 178 с. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/9007>
8. Сучасні стратегії лідерства: міжнародний аспект: навч. посіб. / С. О. Федулова. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2023. 80 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7.

ТЕМА 7. МИСТЕЦТВО ПЕРЕКОНАННЯ

План

- 7.1.Елементи мистецтва переконання
- 7.2.Стилі конфліктів
- 7.3.Лідерство і різноманітність
- 7.4.Значення толерантності

Основні питання для вивчення: теорій лідерства, розроблені у рамках західної психології управління. Ситуаційна теорія лідерства Фреда Фідлера, яка розглядає лідерство як продукт взаємодії між стилем лідера та ситуативними факторами. Ситуаційна теорія Пола Херсі та її основні положення, зокрема концепція зрілості послідовників як визначального чинника вибору стилю лідерства. Кількісна оцінка стилю керівництва, запропонована Клаусом Вернером, та її застосування на практиці. Одновимірні та двовимірні стилі керівництва, їх переваги та недоліки. Аспекти ділового спілкування в організації та їх зв'язку з ефективним лідерством.

1. Виконати творче завдання:

1. Створіть схему, яка ілюструє основні елементи мистецтва переконання.
2. Розробіть інфографіку, яка демонструє різницю між маніпуляцією та справжнім переконанням.
3. Створіть схему, яка ілюструє основні стилі поведінки в конфліктних ситуаціях.
4. Розробіть презентацію, яка пояснює, як обирати оптимальний стиль поведінки в конкретних конфліктних ситуаціях.
5. Створіть інфографіку, яка ілюструє ключові якості ефективного лідера.

Рекомендована література:

1. Войтко С.В. Мельниченко А.А. Лідерство та антикризовий менеджмент: підручник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. 194 с.
2. Гурман, О. М. Лідерство у схемах і таблицях: навч. посіб. [признач. для студентів, аспірантів і викладачів / О. М. Гурман]. Львів: Марченко Т. В., 2024. - 239 с.
3. Лідерство та керівництво: психологічний дискурс: монографія / О. О. Нежинська; Мво соц. політики України, Ін-т підгот. кадрів держ. служби зайнятості України. - Херсон: Олді-плюс, 2024. - 263 с.
4. Лідерство та комунікації в організації: навчальний посібник / упорядники: Н. Я. Михаліцька, М. Р. Яцик. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 512 с.
5. Яценко О.М., Горбунов М.П. Формування лідерських якостей майбутніх менеджерів у процесі професійної підготовки : Монографія. Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків, 2018. 248 с.
6. Маковоз О.С., Яценко О.М., Горбунов М.П. Зміни вимог до лідерських якостей менеджерів на підприємствах України в умовах воєнного стану Вісник НТУ «ХП» (економічні науки). Зб. наук. пр. Х.: НТУ «ХП». 2023, № 1. С.68-72.
7. Маркіна І. А., Вороніна В. Л., Дмитренко І. А. Лідерство як феномен сучасного менеджменту. Економічний простір: Збірник наукових праць. 2020. № 159. С. 88-91. 178 с. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/9007>
8. Сучасні стратегії лідерства: міжнародний аспект: навч. посіб. / С. О. Федулова. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2023. 80 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 8.

ТЕМА 8. УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ РОБОТИ

План

- 8.1. Визначення цілей виконання та проведення огляду за якістю виконання
- 8.2. Професійне виконання
- 8.3. Бенчмаркінг
- 8.4. Організаційний успіх.
- 8.5. Дотримання дисципліни
- 8.6. Запобігання вигоранню.

Основні питання для вивчення: питання управління організаційними змінами та розвитком. Типи змін, що можуть відбуватися в організації, такі як стратегічні, структурні, технологічні, культурні тощо, а також їх характеристики. Політичні, економічні, технологічні, соціальні та психологічні чинники, що спричиняють необхідність змін в організації. Природа опору змінам, логічні, психологічні та соціологічні причини. Механізми психологічного самозахисту працівників, спрямовані на збереження особистої визначеності в умовах змін та невизначеності. Стратегії подолання опору змінам та ефективного управління процесом трансформації організації.

Виконати творче завдання:

1. Створіть схему, яка ілюструє процес визначення цілей виконання для підвищення якості роботи.
2. Розробіть презентацію, яка демонструє ключові етапи процесу огляду за якістю виконання.
3. Напишіть есей про важливість постійного професійного розвитку для забезпечення високої якості роботи.
4. Розробіть інформаційну брошуру щодо ефективних методів проведення бенчмаркінгу для поліпшення організаційного успіху.
5. Створіть рольову гру, яка ілюструє способи запобігання вигоранню та ефективного управління стресом.

Рекомендована література:

1. Войтко С.В. Мельниченко А.А. Лідерство та антикризовий менеджмент: підручник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. 194 с.
2. Гурман, О. М. Лідерство у схемах і таблицях: навч. посіб. [признач. для студентів, аспірантів і викладачів / О. М. Гурман]. Львів: Марченко Т. В., 2024. - 239 с.
3. Лідерство та керівництво: психологічний дискурс: монографія / О. О. Нежинська; Мво соц. політики України, Ін-т підгот. кадрів держ. служби зайнятості України. - Херсон: Олді-плюс, 2024. - 263 с.
4. Лідерство та комунікації в організації: навчальний посібник / упорядники: Н. Я. Михаліцька, М. Р. Яцик. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 512 с.
5. Яценко О.М., Горбунов М.П. Формування лідерських якостей майбутніх менеджерів у процесі професійної підготовки : Монографія. Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків, 2018. 248 с.
6. Маковоз О.С., Яценко О.М., Горбунов М.П. Зміни вимог до лідерських якостей менеджерів на підприємствах України в умовах воєнного стану Вісник НТУ «ХП» (економічні науки). Зб. наук. пр. Х.: НТУ «ХП». 2023, № 1. С.68-72.
7. Маркіна І. А., Вороніна В. Л., Дмитренко І. А. Лідерство як феномен сучасного менеджменту. Економічний простір: Збірник наукових праць. 2020. № 159. С. 88-91. 178 с. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/9007>
8. Сучасні стратегії лідерства: міжнародний аспект: навч. посіб. / С. О. Федулова. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2023. 80 с.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Лідерство і керівництво.
2. Теорії лідерства в західній психології.
3. Кількісна оцінка стилю керівництва К. Вернера.
4. Одновимірний та двовимірний стилі керівництва.
5. Аналіз ефективності лідерства та дослідження співвідношення елементів різних стилів.
6. Розвиток «ситуаційної теорії» П.Херсі, її основні положення.
7. Стилi керівництва і лідерства.
8. Сутність діагностики лідерства
9. Методик виявлення лідерських якостей
10. Опишіть концепцію лідерства як «систему впливів».
11. Охарактеризуйте дев'ять ступенів росту Дж. Максвелла.
12. Лідерські навички згідно з С. Кові
13. Обґрунтуйте пропозиції щодо розвитку лідерства в організації відповідно до сучасних теорій лідерства.
14. Розкрийте сутність компонентів психологічної готовності до лідерства.
15. Охарактеризуйте методи розвитку лідерських компетентностей.
16. Розкрийте сутність теорії «двигуна лідерства» Н. Тічі.
17. Розкрийте сутність теорії розподіленого лідерства Д. Бредфорда і А. Коена.
18. Обґрунтуйте переваги застосування тренінгових методів розвитку лідерства.
19. Розкрийте сутність класифікації лідерства за стилем реалізації лідерських якостей Дж. Барбера.
20. Розкрийте сутність класифікації стилів лідерства, розробленої Д. Гоулманом.
21. Назвіть типи лідерства за ознакою спрямованості впливу.
22. Розкрийте сутність персоналістичного підходу до лідерства та наведіть приклади теорій.

23. Розкрийте сутність ситуаційного підходу до лідерства та наведіть приклади теорій.
24. Розкрийте сутність поведінкового підходу до лідерства та наведіть приклади теорій.
25. Розкрийте сутність когнітивно-атрибутивного підходу до лідерства та наведіть приклади теорій.
26. Перерахуйте ключові елементи структури лідерства.
27. Які функції виконує лідер у сучасному суспільстві?
28. Розкрийте сутність ціннісного підходу до лідерства та наведіть приклади теорій.
29. Розкрийте сутність теорії емоційного інтелекту Д. Гоулмана.
30. Охарактеризуйте методи розвитку лідерських компетентностей.
31. Розкрийте сутність теорії внутрішнього стимулювання лідерства К. Кешмана.
32. Нова парадигма лідерства.
33. Необхідність лідерства в сучасних умовах
34. Менеджмент і лідерство.
35. Стилi лідерства. Теорія рис вдачі лідера.
36. Ситуативні теорії лідерства.
37. Проактивний фокус особистості лідера.
38. Цінності та установки лідера.
39. Вміння лідера цінувати час.
40. Вміння лідера використовувати когнітивні відмінності.
41. Вербальні та невербальні навички комунікації у лідера.
42. Успішність лідера у виступах та презентаціях.
43. Нетрадиційні методи та техніки вирішення проблем в теорії лідерства.
44. Комплексний підхід до теорії лідерства: об'єктивна необхідність.
45. Лідерські компетенції. Технології позитивного впливу.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Лідерство і керівництво.
2. Теорії лідерства в західній психології.
3. Кількісна оцінка стилю керівництва К. Вернера.
4. Одновимірний та двовимірний стилі керівництва.
5. Аналіз ефективності лідерства та дослідження співвідношення елементів різних стилів.
6. Розвиток «ситуаційної теорії» П.Херсі, її основні положення.
7. Стилi керівництва і лідерства.
8. Сутність діагностики лідерства
9. Методики за допомогою яких можливо виявити лідерські якості
10. Опишіть концепцію лідерства як «систему впливів».
11. Охарактеризуйте дев'ять ступенів росту Дж. Максвелла.
12. Навички, які слід розвивати лідеру згідно з С. Кові
13. Обґрунтуйте пропозиції щодо розвитку лідерства в організації відповідно до сучасних теорій лідерства.
14. Розкрийте сутність компонентів психологічної готовності до лідерства.
15. Охарактеризуйте методи розвитку лідерських компетентностей.
16. Розкрийте сутність теорії «двигуна лідерства» Н. Тічі.
17. Розкрийте сутність теорії розподіленого лідерства Д. Бредфорда і А. Коена.
18. Обґрунтуйте переваги застосування тренінгових методів розвитку лідерства.
19. Розкрийте сутність класифікації лідерства за стилем реалізації лідерських якостей Дж. Барбера.
20. Розкрийте сутність класифікації стилів лідерства, розробленої Д. Гоулманом.

21. Назвіть типи лідерства за ознакою спрямованості впливу.
22. Розкрийте сутність персоналістичного підходу до лідерства та наведіть приклади теорій.
23. Розкрийте сутність ситуаційного підходу до лідерства та наведіть приклади теорій.
24. Розкрийте сутність поведінкового підходу до лідерства та наведіть приклади теорій.
25. Розкрийте сутність когнітивно-атрибутивного підходу до лідерства та наведіть приклади теорій.
26. Перерахуйте ключові елементи структури лідерства.
27. Функції лідера у сучасному суспільстві
28. Розкрийте сутність ціннісного підходу до лідерства та наведіть приклади теорій.
29. Розкрийте сутність теорії емоційного інтелекту Д. Гоулмана.
30. Охарактеризуйте методи розвитку лідерських компетентностей.
31. Розкрийте сутність теорії внутрішнього стимулювання лідерства К. Кешмана.
32. Нова парадигма лідерства.
33. Потреба та розвиток лідерства
34. Менеджмент і лідерство.
35. Стилi лідерства. Теорія рис вдачі лідера.
36. Ситуативні теорії лідерства.
37. Проактивний фокус особистості лідера.
38. Цінності та установки лідера.
39. Вміння лідера цінувати час.
40. Вміння лідера використовувати когнітивні відмінності.
41. Вербальні та невербальні навички комунікації у лідера.
42. Успішність лідера у виступах та презентаціях.
43. Нетрадиційні методи та техніки вирішення проблем в теорії лідерства.
44. Комплексний підхід до теорії лідерства: об'єктивна необхідність.
45. Лідерські компетенції. Технології позитивного впливу.

КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ (для іспиту/заліку)

Рівень знань оцінюється:

- «відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів. Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;
- «добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів. Студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;
- «добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів. Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у

науково-дослідній роботі;

- «задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);

- «задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.

- «незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» FX – від 35 до 59 балів. Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

- «незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» / «не зараховано» F – від 1 до 34 балів. Студент не володіє навчальним матеріалом.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами			
100- бальною шкалою	Шкала ECTS за	За національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100 (10-12)	A	Відмінно	зараховано
82-89 (8-9)	B	Добре	
74-81(6-7)	C	Задовільно	
64-73 (5)	D		
60-63 (4)	E		
35-59 (3)	Fx	незадовільно	не зараховано
1-34 (2)	F		

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Войтко С.В. Мельниченко А.А. Лідерство та антикризовий менеджмент: підручник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. 194 с.
2. Гурман, О. М. Лідерство у схемах і таблицях: навч. посіб. [признач. для студентів, аспірантів і викладачів / О. М. Гурман]. Львів: Марченко Т. В., 2024. - 239 с.
3. Лідерство та керівництво: психологічний дискурс: монографія / О. О. Нежинська; Мво соц. політики України, Ін-т підгот. кадрів держ. служби зайнятості України. - Херсон: Олді-плюс, 2024. - 263 с.
4. Лідерство та комунікації в організації: навчальний посібник / упорядники: Н. Я. Михаліцька, М. Р. Яцик. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 512 с.
5. Яценко О.М., Горбунов М.П. Формування лідерських якостей майбутніх менеджерів у процесі професійної підготовки : Монографія. Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків, 2018. 248 с.

Додаткова

1. Маковоз О.С., Яценко О.М., Горбунов М.П. Зміни вимог до лідерських якостей менеджерів на підприємствах України в умовах воєнного стану Вісник НТУ «ХПІ» (економічні науки). Зб. наук. пр. Х.: НТУ «ХПІ». 2023, № 1. С.68-72.
2. Маркіна І. А., Вороніна В. Л., Дмитренко І. А. Лідерство як феномен сучасного менеджменту. Економічний простір: Збірник наукових праць. 2020. № 159. С. 88-91. 178 с. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/9007>

3. Сучасні стратегії лідерства: міжнародний аспект: навч. посіб. / С. О. Федулова. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2023. 80 с.

4. Шматько Н.М., Кармінська-Белоброва М.В., Замула О.В. та ін. Менеджмент: організаційна ефективність: навчальний посібник. Харків: НТУ «ХПІ», 2024. – 280 с.

Інтернет-ресурси

1. Секрети успішних переговорів. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/commerce-12-biznes-dosvid46-sekreti-uspishnix-peregovoriv>

2. Ігри на розвиток лідерських якостей та командоутворення. URL: <https://vseosvita.ua/blogs/dobirka-treninhovykh-vprav-dlia-rozvytku-liderskykh-iakostei-ta-formuvannianavychok-liderstva-75462.html>